

O nadržanosti Cirkvi nad štátom

Jozef Duháček

17. júna 2024 ✚ *Cirkev* ✚ *Komentár*

Každá náboženská spoločnosť a katolícka Cirkev je náboženskou spoločnosťou par excellence, žije bok po boku s občianskou spoločnosťou a tak je duchovná moc rímskeho biskupa v kontakte so svetskou mocou a tí, ktorí sú poddaní nejakej svetskej moci sú zároveň poddaní aj cirkevnej moci. V priebehu dvoch tisícročí sa svetská a cirkevná moc neraz dostali do sporu. Katolícki preláti zvykli rázne brániť moc Cirkvi proti pokusom štátnej moci, uzurpovať si moc tam, kde patrí Cirkvi.

Bazilika sv. Petra, Vatikán

zdroj: wikimedia commons

V tradičnej katolíckej teológii sa všeobecne sa uznáva, že štátna moc, v hraniciach, ktoré sú určené jej posledným cieľom, je nezávislá na Cirkvi a rovnako sa všeobecne akceptuje, že Cirkev, s ohľadom na jej vlastný posledný cieľ, je nezávislá na každej štátnej moci. Je však absolútne nemožné, aby tieto dve spoločnosti existovali vzájomne nezávislé, teda bez toho, aby jedna nebola podriadená druhej, pretože posledný (najvyšší, hlavný, konečný) cieľ štátu a posledný cieľ Cirkvi sú rôzne, ale nie nezávislé a jeden podlieha druhému. Je preto nutné, aby alebo Cirkev bola podriadená občianskemu štátu, alebo občiansky štát bol podriadený Cirkvi.

V dnešnej dobe sa zdá, že preláti sa až príliš horlivo usilujú o to, aby sa zavdali modernému svetu a podrobili Cirkev všemohúcemu štátu. V pokoncilovej dobe sa zabudlo, že katolícka Cirkev nie je nijakým spôsobom podriadená štátu, ale občiansky štát je podľa svojej prirodzenosti podriadený katolíckej Cirkvi.

Toto tvrdenie je ľahko dokázateľné, ak si pripomenieme základné princípy, ktoré sa asi už v seminároch veľmi nezdôrazňujú. Prirodzenosť vzájomnej podriadenosti nejakých spoločností sa dedukuje z ich posledného cieľa. Pretože prirodzenosť nejakej entity je vo všeobecnosti daná jej esenciou, doplnenou o sadu špeciálnych schopností, daností, vlastností, skrze ktoré je zameraná k svojmu cieľu, tak tam, kde sú ciele dvoch spoločností vzájomne usporiadané, tam sú rovnako usporiadané aj tieto spoločnosti. Spoločnosť, ktorej cieľ je podriadený vyššiemu cieľu druhej spoločnosti, je aj sama podriadená tejto druhej spoločnosti. To sú princípy, bez ktorých by nejestvovalo nič stabilné, čím by bolo možné stanoviť, vymedziť

prirodzenosť nejakej spoločnosti. V realite sú ciele náboženskej a občianskej spoločnosti navzájom usporiadané a to tak, že posledný cieľ štátu je podriadený poslednému cieľu katolíckej Cirkvi a nikdy nie naopak. Preto katolícka Cirkev nikdy nijako nepodlieha štátu, ale naopak, štát podlieha katolíckej Cirkvi.

Ako sú teda cieľ občianskej spoločnosti a cieľ náboženskej spoločnosti navzájom usporiadané? Človek je súčasťou občianskej spoločnosti, ale človek je zároveň tvorený dušou a telom. Občianskej spoločnosti náleží starať sa o externé zdokonalenie človeka, pretože nie je schopná preniknúť do vnútorných záležitostí svedomia a čo je dôležitejšie, pretože občianska spoločnosť pracuje v rámci miesta a času – uvažuje človeka žijúceho časny život v časnom svete, náleží jej starať sa predovšetkým o jeho časné zdokonalenie. Cirkev katolícka je ako spirituálna spoločnosť zameraná predovšetkým na zdokonalenie duše a na privedenie ľudí do večnej blaženosti, čo je cieľ úplne mimo akékoľvek možnosti občianskej spoločnosti. Ale napriek tomu je pravdou, že človek sa ani nedá, ani nesmie rozdeľovať, ale tak ako duša slúži zdokonaleniu tela, tak aj telo slúži zdokonaleniu duše a tak sú telesné zdokonalenie, o ktoré usiluje štát a spirituálne zdokonalenie, ktoré Kristova Cirkev štedro rozdáva – obe určené celému človeku. Preto sa ciele oboch spoločností, napriek tomu, že sa vzájomne líšia, stretávajú v tom, že usilujú o zdokonalenie celého človeka, ale ich ciele nie sú hierarchicky rovnaké.

Cieľ občianskej spoločnosti je podriadený cieľu katolíckej Cirkvi a nie naopak. Nič naozaj nebráni človeku, kompozitu tela a duše, aby si zaistil, spravodlivým spôsobom, všetko to, čo mu pomáha, aby žil pohodlný život. Je však nerozumné a zlé podriaďiť dušu telu takým spôsobom, akoby duša mala byť slúžkou tela a ceniť si menej jej intelektuálnu dokonalosť, tak žeby telo žilo život po spôsobe sprostého dobytká. Telo má byť sluhom duše. Myšlienka, že človek sa musí starať najskôr o časné šťastie, ktoré raz tak či tak stratí, a nemusí sa starať o získanie večnej blaženosti zaváňa vysokou mierou demencie. Veď čo osoží človeku, i keby celý svet získal a dušu svoju stratil? (porov. Mt 16,26) Veď tu nemáme trvalý príbytok, ale čakáme na ten, ktorý má prísť. (porov. Hebr 13,14)

Preto nech už človek usiluje v tomto živote o čokoľvek, a hľadá to v občianskej spoločnosti a skrze ňu, hľadá perverzne, pokiaľ to najskôr nepodriadi duchovnému a večnému zdokonaleniu duše. A keďže posledným cieľom Cirkvi je vnútorné a večné zdokonalenie človeka a posledným cieľom spoločnosti je jeho externé a časné zdokonalenie, preto nie je cieľ Cirkvi podriadený cieľom občianskej spoločnosti, ale je to naopak. Katolícka Cirkev je etnarchická spoločnosť, tzn. vládne národom. Dá sa to dedukovať z náuky sv. Tomáša o Kristovi, nakoľko je Hlavou všetkých ľudí:

Existuje rozdiel medzi prirodzeným telom človeka a mystickým Kristovým telom, teda Cirkvou. Údy prirodzeného tela sú všetky pokope, zatiaľ čo údy mystického tela sú roztratené. Nie s ohľadom na esenciu prirodzenosti, pretože telo Cirkvi je zložené z ľudí, ktorí žili od začiatku sveta a budú žiť až do jeho konca. Ani nie podľa esencie milosti, lebo pozostáva i z tých, ktorí žijú teraz, ale niektorí nemajú milosť, a získajú ju neskôr a iní ju už majú. Preto teda sa údy mystického tela berú nielen nakoľko sú v uskutočnení, ale aj nakoľko sú v možnosti. Sú však aj také, ktoré sú v možnosti, ale nikdy ju neuvedú do uskutočnenia, zatiaľ čo iné uskutočnenie v tom, či inom čase realizujú. A to sa stáva trojakým stupňom: Prvý je skrze vieru, druhý skrze lásku a tretí skrze život v spoločnosti – štáte. Preto je možné povedať, že všeobecne v rámci celého trvania existencie sveta, že Kristus je hlavou všetkých ľudí, ale rozličným stupňom. Predovšetkým je hlavou tých, ktorí sú s ním aktuálne zjednotení v sláve. V druhom stupni sú tí, čo sú s ním aktuálne zjednotení skrze lásku a v treťom stupni sú s ním zjednotení aktuálne

skrze vieru. Na štvrtom stupni sú tí, ktorí sú s ním zjednotení len v možnosti, ktorá ešte nie je uvedená v uskutočnenie, ale ktorá podľa Božieho predurčenia uskutočnená bude. V piatom stupni sú tí, ktorí sú s ním zjednotení skrze možnosť, ktorá však nikdy nedosiahne uskutočnenie, čo sú ľudia, ktorí žijú v tomto svete a ktorí neboli Bohom predurčení a ktorí odchodom z tohto sveta prestávajú byť údmi Kristovými, pretože nie sú viac v možnosti zjednotiť sa s Kristom. (IIIa, q. 8, a. 3)

Z tejto Tomášovej náuky však plynú pre štát povinnosti, ktoré sa dnešní preláti štítia vyžadovať. Pretože katolícka Cirkev je jediná pravá Cirkev Kristova, je potrebné aby bola v štáte privilegovaná. Pokiaľ je to možné s ohľadom na náboženské zloženie obyvateľstva, je potrebné aby štát vo verejnom priestore uznal katolícke náboženstvo za jediné pravé a ostatné náboženstvá iba toleroval. Nikto, ani štát ani Cirkev samozrejme nemá právo násilne niekomu vnucovať nejaké náboženstvo, pretože jednak je svedomie zvrchovaným vnútorným princípom slobodnej vôle a tiež vynútené prijímanie náboženstva sa ukázalo byť nesprávnym. Pre viac detailov si treba pozrieť dejiny krízy, ktorú Španielsko zažilo s *marranos* – židmi, ktorí naoko konvertovali, lebo to štát vynucoval.

Štát však má právo a povinnosť, ktorá pramení z faktu, že cieľ existencie občianskej spoločnosti je podriadený cieľu Cirkvi, falošné a lživé náboženstvá nepripustiť do verejného priestoru, pretože prekážajú dosiahnutiu vyššieho cieľa – večnej blaženosti. Toto však v pokoncilovej dobe nie je politikou katolíckej Cirkvi. Za Pavla VI. sa pápežskí nunciovia v krajinách, kde bola katolícka Cirkev uznávaná ako štátna cirkev, usilovne činili, aby jej bol status štátnej cirkvi odňatý.

Náboženská tolerancia, ako ju poznáme, bola ustanovená preto, že protestanti boli príliš početní a spory vyvrcholili v sérii vojenských konfliktov, ktoré zničili Európu, ale nemali víťaza. Pretože zlo, ktoré tieto vojny spôsobovali, nebolo vyvážené primeraným dobrom, zaviedol sa princíp náboženskej tolerancie, ktorý dovoľoval menšinovej náboženskej spoločnosti zotrvať v štáte. Je to zlé riešenie, ale táto situácia nemá dobré riešenie. Z hľadiska posledného cieľa človeka – večnej blaženosti – je to ale absolútne neuspokojivé, pretože nepravé náboženstvo k nemu nevedie. Dnešný ekumenizmus však nedovoľuje takú vec nahlas vysloviť.

Katolícka Cirkev naozaj zahŕňa všetky národy, či v uskutočnení, či v možnosti, ako sme počuli u sv. Tomáša. Podľa svojej prirodzenosti je to doktrinálna spoločnosť a má neomylné Magistérium, ktoré stráži vieru a mravy. Je to spoločnosť, ktorej neviditeľnou hlavou je Kristus sám, človek a Boh. Viditeľnou hlavou je rímsky biskup, ozdobený nadprirodzenou dôstojnosťou, ktorý nepodlieha žiadnemu človeku a ktorému naopak sú podriadené všetky štátne moci a ktorý za asistencie Ducha Svätého vedie národy ku spásu.

V Cirkvi preto je univerzalita, Učiteľský úrad, dôstojnosť a zvrchovanosť: všetko, čo je potrebné pre etnarchiu, teda pre platnú autoritu nad národmi a krajinami. Táto, pre dobro národov najmúdrejšia forma politického usporiadania, bola v stredoveku všeobecne rozšírená, keď skutočne kresťanské národy a králi prijímali a ctili si rímskeho biskupa, Kristovho námestníka, ktorého meno, ako hovorí Izaiáš je zázračný Radca, mocný Boh, večný Otec, Knieža pokoja. (Iz 9,5)

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/o-nadradenosti-cirkvi-nad-statom/>